

ПОЛЗИ ОТ ПОДОБРЯВАНЕ НА СЪБИРАЕМОСТТА ОТ ДАНЪЦИТЕ ВЪРХУ СДЕЛКИТЕ С ГОРИВА И НЕФТОПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ

Стефан Ангелов Пешов

Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов

Катедра „Финанси и кредит“

e-mail: st.peshov@gmail.com

Резюме: Националната данъчна система отразява правителствената концепция за данъчна политика, която осигурява финансирането на основните услуги, предоставяни в обществена полза. Данъците върху горивата представляват значителна част от общите данъчни приходи на страната. При необходимост правителствата разходват бюджетни средства, за да субсидират определени горива и понижат техните цени. По този начин субсидиите за горива стимулират достъпното им ползване, което цели насърчаване на икономическия растеж.

В настоящата статия се изследват възможностите да се повиши събираемостта на публичните вземания, основавайки се на коректното облагане на сделките с горива и нефтопродукти в Р България. Разгледани са ползите за икономическите и социалните процеси от прилагането на мерки за превенция на данъчните нарушения и укрития.

Ключови думи: данъци, горива, акциз, мита, приходи.

JEL: H26.

BENEFITS OF IMPROVING TAX COLLECTION ON TRANSACTIONS IN FUELS AND PETROLEUM PRODUCTS IN BULGARIA

Stefan Angelov Peshov

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Department of Finance and Credit

e-mail: st.peshov@gmail.com

Abstract: The national tax system reflects the government's concept of tax policy, which arranges the financing of essential services provided for public benefit. Fuel taxes account for a significant part of the country's total tax revenue. When necessary, governments spend budgets to subsidize certain fuels and lower their prices. In this way, fuel subsidies stimulate their use, which is aimed at promoting economic growth.

This article explores the possibilities to increase the collection of public receivables based on the correct taxation of transactions with fuels and petroleum products in the Republic of Bulgaria. The benefits for the economic and social processes of the implementation of measures for prevention of tax violations and hiding are examined.

Key words: taxes, fuels, excise, duties, revenues.

JEL: H26.

Въведение

Държавният бюджет е основният инструмент на фискалната политика във всяка страна. Данъците са съществена част от приходите на държавния бюджет, а данъкът върху добавената стойност (ДДС) съставлява по-голямата част от приходите от данъци в България (Biserova, 2018). Всяка страна има своя специфична данъчна система, която се формира под влиянието на много фактори, което също влияе върху генерирането на бюджетни приходи. **Обект** на изследване в настоящата статия са сделките с горива и нефтопродукти. **Предмет** на изследване са ползите от подобрената събираемост на данъците върху сделките с горива и нефтопродукти в България. **Целта** е да се проучат данните за данъчните приходи и се изведат резултатите от прилагане на мерки за превенция върху данъчните нарушения при сделките с горива и нефтопродукти. За постигане на поставената цел е необходимо да се реализират следните задачи:

- да се анализира динамиката на постъпленията от данъчно облагане на сделките с горива и нефтопродукти в полза на държавния бюджет;
- да се представи очакваният ефект от превенция на данъчните измами при сделките с горива и нефтопродукти върху приходната част на държавния бюджет.

1. Динамика на постъпленията от данъчно облагане на сделките с горива и нефтопродукти в полза на държавния бюджет

Европейският съюз и неговото акцизно законодателство определят администрирането на акцизите като национална отговорност на всяка държава – членка на ЕС. Отговорността се изразява конкретно във фискалната функция на акциза, а именно, че приходите от акциза отиват в бюджета на държавата – членка, където се консумират акцизните стоки. Контролното въздействие включва проверки на лицензираните складодържатели, на лицата, регистрирани по акцизното законодателство, на крайните потребители, както и на всички други лица, извършващи дейности с акцизни стоки.

Акцизите са по природа косвени данъци и тяхното проявление датира от Римската империя. Първоначалната им цел е да ограничат употребата на стоки, които увреждат здравето на потребителите, както и околната среда (Адамов, 2013).

Акцизният контрол, освен фискално значение, има и своята социална и екологична роля, изразяваща се в опазването на населението и околната среда чрез ограничаване на потреблението на акцизни стоки.

Формирането на приходите на държавния бюджет и тяхното оптимално съотношение отдавна е във фокуса на изследователите и остава актуално не само за страните, в които публичните финанси са в процес на

реформиране, но и за страни със стабилни финансови отношения, включително по отношение на бюджетната политика.

Трябва да се отбележи, че всяка страна има своя специфична данъчна система, която се формира под влиянието на много фактори, което също влияе върху генерирането на бюджетни приходи. Краснов (Krasnov, 2020) анализира хармонизирането на подходите към данъчното облагане и формирането на държавни приходи, като използват примера на Евразийския икономически съюз. Те заключават, че има значителни разлики в подходите към данъчното облагане и ставките на данъците и акцизите, освен това на пазарите съществуват тарифни бариери, които възпрепятстват взаимната търговия и достъпа на акцизни стоки до пазарите на съюзните държави (Zhelev, 2020).

Мерките за подобряване на данъчните системи с цел увеличаване на бюджетните приходи и гарантиране на конкурентоспособността и финансовата стабилност на страните – членки на Евразийския икономически съюз трябва да включват създаване на единна система за идентификация на външнотърговските оператори (UISFTO), подобряване на електронните услуги, автоматизиране на обмена на информация между данъчни и митнически органи, както и въвеждането на нови механизми за данъчно администриране в дигиталната търговия. При комуникация между контролните органи „все по-значими са уменията на контролиращия да направи бърза и вярна преценка на състоянието и тенденциите в развитието на контролирания субект, каналите на комуникация (невербална, вербална и писмена) и информационните потоци, както и на поведението на длъжностните лица, подлежащи на контрол, отчитайки мотивите за това поведение“ (Stoykova, 2021).

По принцип съществуват различни варианти за финансиране на бюджета. Raddatz и Schick (Raddatz, 2003) разглеждат т.н. свързана система. При така наречената свързана система данъкът ще се начислява въз основа на пълна хармонизация както на данъчните основи, така и на данъчните ставки с прякото участие на ЕС в данъчните приходи.

Системата за разделяне ще позволи на ЕС да въведе специфичен данък, който няма да се прилага от нито една от държавите – членки на ЕС, и да събира своите приходи.

В статията предлагаме, данъкът върху горивата да бъде въведен като допълнителен данък – т.е. в допълнение към съществуващите акцизи за бензин и дизелово гориво, наложени във всички държави – членки на ЕС. Освен това данък върху горивата може да бъде наложен върху вече установена и хармонизирана данъчна основа. Не на последно място предвид факта, че всички държави – членки налагат данъци върху горивата при доста различни данъчни ставки, които носят значителни приходи, нито свързана система, нито система за разделяне изглеждат политически приемливи за България.

Допълнителен данък би предотвратил необходимостта от плащания на компенсации за България. Очевидно недостатъкът на такъв модел на надценка е, че той не би могъл да реши напълно проблема с данъчната конкуренция между държавите – членки на ЕС, тъй като разликите в данъчните ставки между страните ще останат. Въпреки това, еднакъв допълнителен данък, налаган във всички държави – членки на ЕС, би довел до относително по-високо увеличение на данъчната ставка в страните с ниски данъци и по този начин до сближаване на националните данъци върху горивата.

Допълнителен данък върху горивата, наложен в допълнение към съществуващите данъци върху горивата, би било равносилно на компенсиране на неуспеха да се увеличи реалната стойност на данъците върху транспортните горива през последните петнадесет години и по този начин би могло да повиши коригираните спрямо инфлацията данъчни ставки над минималните ставки в Директивата за енергийно данъчно облагане за акцизи на бензин и дизелово гориво във всички държави – членки на ЕС.

Във всеки случай ангажиментът на правителството за достигане на нулеви нетни емисии до 2050 г. означава, че приходите от мита за гориво ще изчезнат напълно през следващите няколко десетилетия. Това е огромно дългосрочно фискално предизвикателство за правителството.

Данъците върху автомобилите помагат да се коригират социалните разходи, генерирани от използването на автомобили. Те включват задръствания, емисии на парникови газове, местно замърсяване на въздуха, шум, аварии и щети на инфраструктурата. Най-големият от тях – оценен от правителството на около 80% от общите социални разходи – задръстванията, ще остане дори и след преминаването към електрически автомобили.

За да се коригират ефективно социалните разходи – особено когато се преминава към по-ефективни и електрически автомобили – трябва да се погледне отвъд съществуващите данъци. Идеалният подход би бил система за ценообразуване на пътя с такси, вариращи в зависимост от времето и местоположението. В противен случай – има основание за въвеждане на данък за изминат километър, за да допълни намалените приходи от данъци върху горивата.

Акцизът е косвен данък, който е един от значимите фискални инструменти на държавата (вж. Таблица 1). От посочените данни е видно, че е осигурил на хазната приходи между 3,8 и 5,6 млрд. лв. годишно за периода 2015 – 2021 г. и има възходяща тенденция. Наред с целта да действат, като източник на приходи, акцизите имат за цел да ограничат консумацията на вредни за здравето стоки, като алкохол, цигари и други. В Таблица 1 се посочва статистика на всички данъчни приходи, за да се покаже общата картина и как приходите от акцизи се променят спрямо останалите приходи.

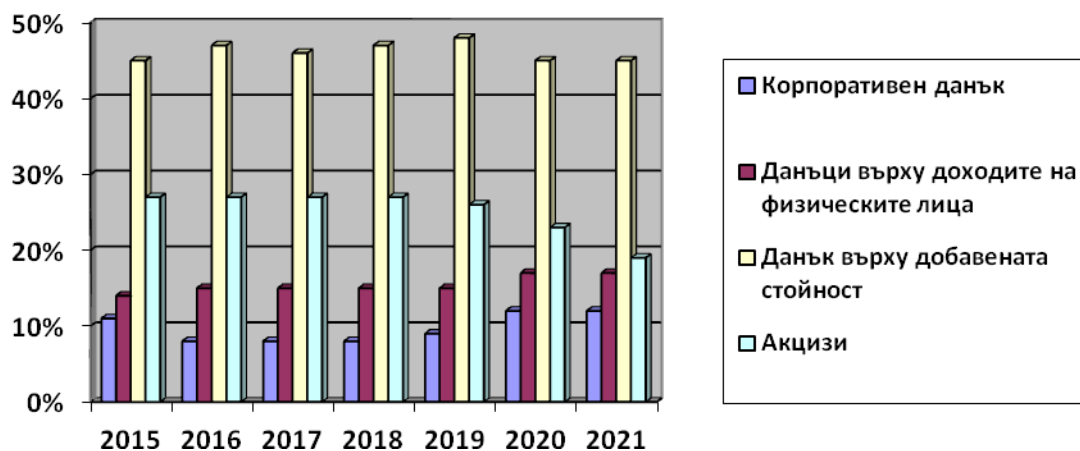
Таблица 1

Данъчни приходи за периода 2015 – 2021 г. за Р България (в млн. лв.)

Категории данъчни приходи	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Данъчни приходи (млн. лв.), включително	14358	13500	14467	15290	15621	24918	28718
Корпоративен данък	1617	1243	1356	1395	1497	2714	3406
Данъци върху дивиденди, ликвидационна квота и местни и приходи на чуждестранни юридически лица	145	111	140	83	56	83	75
Данъци върху доходите на физическите лица	2030	2013	2162	2282	2334	4198	4852
Данък върху добавената стойност	6433	6267	6612	7152	7367	11020	12978
Акцизи	3845	3568	3860	4048	4056	5444	5659
Мита	122	119	131	118	146	209	289
Други данъци	167	180	184	187	143	1250	1459

Източник: Министерство на финансите.

В края на 2021 г. (вж. фиг. 1) процентът на приходите от акцизи, като част от данъчните приходи, е 20% и се превръща във втория по значимост данък след данъка върху добавената стойност (ДДС). За периода 2015 – 2021 г. годишните приходи от акцизи са на стойност над 25% от общия размер на данъчните приходи. Само приходите от ДДС със стойности от над 45% превишават по своя размер постъпленията от акциз в бюджета. Преките данъци върху доходите – корпоративен данък и данък върху доходите на физическите лица – са имали стойности между 9% – 12% и 14% – 17% от общите данъчни приходи за периода.

Фигура 1. Групи данъчни приходи, представени като процент от общия размер на данъчните приходи за периода 2015 – 2021 г.

Наличните данни по отношение на приходите от акцизи за периода 2015 – 2019 г. (вж. Таблица 2) показват, че предвидимите стойности, както е посочено, са били отчетени между 90% за 2015 г. (т.е. 10% неизпълнение) и 102% през 2017 г. (т.е. 2% преизпълнение), през последните две финансови години (2018 и 2019 г.) стойностите варират в диапазона от 98% и 99%. В края на юни 2020 г. приходите от акцизи в бюджета са 42%.

Таблица 2

Изпълнение на държавния бюджет в раздел „Приходи от акцизи” за периода 2015 – 2019 г.

Категории	2015	2016	2017	2018	2019
Предсказуеми стойности на приходите от акцизи съгласно Закона за държавния бюджет на България (млн. лв.)	4260	3900	3800	4130	4115
Отчетени стойности по отношение на изпълнението на Закона за държавния бюджет на България (млн. лв.)	3845	3568	3860	4048	4056
Процент на изпълнение спрямо закона (%)	90%	92%	102%	98%	99%

Източник: Министерство на финансите.

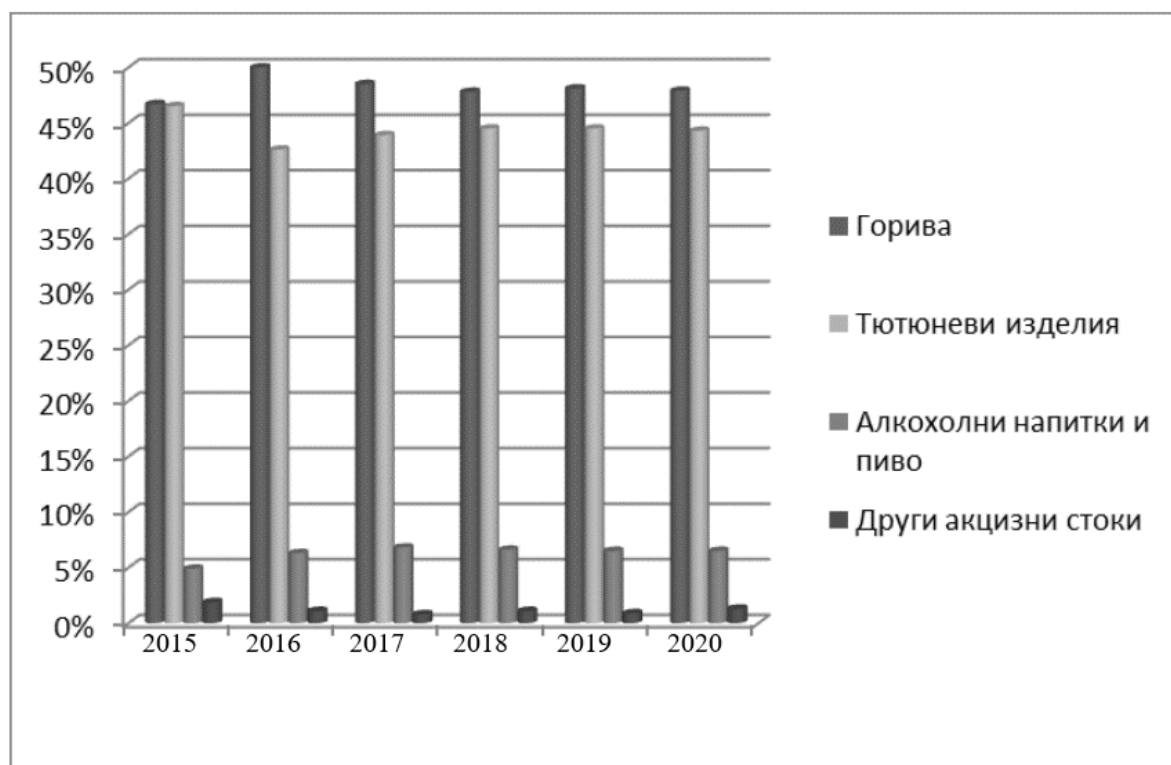
Таблица 3

Приходи от акцизни стоки по групи за периода 2015 – 2021 г. (в млн. лв.)

Приходи от акцизни стоки	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Акцизи върху горивата	1794	1782	1871	1933	1949	2289	2441
Акцизи върху тютюневите изделия	1788	1521	1694	1803	1805	2777	2843
Акцизи върху алкохолните напитки и бирата	188	226	263	268	264	285	307
Приходи от други акцизни стоки	75	40	32	44	38	92	68
Общи приходи от акцизи:	3845	3568	3860	4048	4056	7885	5659

Източник: Министерство на финансите.

За периода 2015 – 2021 г. (вж. табл. 3. и фиг. 2.) най-големите стойности на общите приходи от акцизи са от горива (47 – 50%) и тютюневи изделия (43 – 47%), с тенденция на нарастване съответно между 1,8 – 1,9 млрд. лв. за горива, и 1,5 – 1,8 млрд. лв. за тютюневи изделия. Алкохолните напитки осигуриха приходи за хазната между 188 млн. лв. за 2015 г. и 307 млн. лв. за 2021 г. 5 – 7%, а от други акцизни стоки приходите варират между 75 млн. лв. за 2015 г. и 68 млн. лв. за 2021 г.; 1 – 2% от общите приходи от акцизи.

Фигура 2. Процент на приходите от акцизи по стокови групи за периода 2015 – 2020 г., България

Независимо от преобладаващата фискална функция на акцизите, България провежда координирана политика по отношение на хармонизирането на косвените данъци в рамките на ЕС и по отношение на спазването на международните споразумения. В тази връзка действащото законодателство предвижда случаи, при които са налице основания за освобождаване от заплащане на акцизи и предвижда процедури за възстановяване на акцизи.

Целта е да се анализира облагането на горивата като една от възможностите за ориентирани към устойчивост собствени ресурси, базирани на данъци, за финансиране на бюджета на ЕС. Освен приноса на данъка върху горивата за различни цели и стратегии на ЕС, свързани с устойчивостта, той би помогнал за справяне с два специфични проблема, присъщи на настоящата система на ЕС за данъчно облагане на горивата.

Данък върху горивата на ЕС, създаден като допълнителен данък върху националните данъци върху горивата, би намалил съществуващото данъчно пристрастие в полза на дизела, тъй като надбавката ще се налага еднакво както за бензина, така и за дизела с по-ниски данъци. Освен това, чрез увеличаване на националните ставки на данък върху горивата, допълнителен данък – в зависимост от неговото ниво – ще смекчи или дори премахне „недостатъчното данъчно облагане“ на горивото във връзка с минималните ставки за данък върху горивата, предвидени в редица държави, което се дължи на липсата на редовна инфлационна корекция на номиналните ставки на данъка върху горивата.

2. Очакван ефект от превенцията на данъчните нарушения при сделките с горива и нефтопродукти върху приходната част на държавния бюджет

Държавният бюджет е основният инструмент на фискалната политика във всяка страна. Данъците са съществена част от приходите на държавния бюджет, а данъкът върху добавената стойност (ДДС) съставлява по-голямата част от приходите от данъци в България (Biserova, 2018).

Фискалната политика е важен икономически инструмент, чрез който правителството на всяка страна влияе върху икономическото развитие. Може да се разглежда като инструмент, чрез който правителството въздейства върху относителния размер на публичния и частния сектор, които влияят върху съвкупното търсене и нивото на икономическа активност (O'Sullivan, 2003).

Основният инструмент на държавната фискална политика е държавният бюджет, който акумулира държавни приходи и ги трансформира в държавни разходи. Държавният бюджет е най-важната част от държавните финанси, чиято основна мисия е да финансира обществени блага. В същото време обаче той е и важен инструмент в ръцете на държавата, който се намесва във функционирането на икономиката.

Най-голям дял в приходите на държавния бюджет имат данъците. Общият дял на данъците трябва да бъде от 50 до 80 процента. Освен данъците, които се плащат от физически и юридически лица, приходите на държавния бюджет включват и приходи от такси, вноски, мита, надбавки за внос и износ, приходи от продажби на ДЦК и др.

Тъй като новите технологии променят бизнес моделите, начина на живот и работните практики, важно е, данъчната система също да се адаптира. Правителството се ангажира да гарантира, че фирмите и физическите лица плащат данъците, които дължат, и че разполага с инструментите, необходими за събиране на приходите, които финансират нашите жизненоважни обществени услуги.

Що се отнася до фискалните въпроси, в икономиките на развитите страни митническите приходи участват с малък процент в бюджета на страната, но това не се отнася за развиващите се икономики, включително икономиката на България, където приходите от митниците имат голямо значение за държавния бюджет.

Според правителството ни фалшифицирането на горивото е довело до годишна загуба от 40 милиона евро, а експерти от индустрията оценяват действителната загуба на 100 милиона евро.

Във връзка със стартирането на програмата (програма за маркиране на гориво) министерството започна мащабна кампания за връзки с медиите и обществеността, за да информира за програмата за маркиране на гориво, как работи и очакваните ползи от нея. Първоначалният план за програмата беше да се определи период от 6 месеца, за да позволи, концентрацията на маркери за гориво да достигне правилните нива във всички точки от веригата за доставки (т.е. немаркираното гориво трябва да бъде прочистено през системата и резервоарите за съхранение на дребно през нормалния процес на продажба, тъй като се заменя с маркирано гориво), както и да се даде възможност за адекватно обучение на инспекторите по маркери и правителствения персонал.

От февруари до юни 2019 г. са маркирани над 930 милиона литра гориво и правителството вижда значителни доказателства за ефикасността на програмата дори преди да започне прилагането. Петролните компании приветстват въвеждането на системата за маркиране, след като виждат увеличение на обема на продажбите с 18% за дизеловото гориво и 14% за бензина – това е по време, когато правителството очаква, продажбите да намалее поради слаб икономически растеж. Въз основа на събираемостта на акциза от момента на стартиране на програмата правителството очаква увеличение с 60 милиона евро в събираемостта на акциза в резултат на маркирането на горивото. В обобщение, българската програма осигурява годишна възвръщаемост на инвестициите от 6 – 7 пъти.

Европейското законодателство за качеството на течните горива е въведено в българското законодателство със Закона за чистотата на атмосферния въздух, Закона за възобновяемите енергийни източници, както и с Наредбата за изискванията, условията, реда и начина за контрол на качеството на течните горива. Законът за възобновяемите енергийни източници определя минимални изисквания за смесване на транспортни течни горива с биокомпонент.

Заключение

Избягването на ДДС и акцизи на пазара на нефтопродукти е сериозен проблем в България, тъй като това е най-големият легален пазар в

страната. Приходите от акцизи и ДДС имат най-голям принос в държавния бюджет (между 47% и 50% от всички приходи от акциз) (CSD, 2018). Следователно нерегистрираната продукция и продажби в този сектор представляват значителен риск за бюджетната стабилност. Приходите в държавния бюджет оказват влияние върху икономиката чрез трансмисионния механизъм. Държавата мобилизира част от финансовите ресурси на икономиката за поддържане на държавния апарат и развитие на инвестициите. Акцизният контрол, освен фискално значение, има и своята социална и екологична роля, изразяваща се в опазването на населението и околната среда чрез ограничаване на потреблението на акцизни стоки. Разбира се, увеличаването на събираемостта на данъците върху горивата и минимизирането на злоупотребите със субсидии са ключовите мерки, преследвани с програмите за маркиране на гориво. В допълнение към тях съществува широк спектър от нематериални странични ефекти, които също са от полза за страната. Например, по-сигурна верига за доставки с ефективни вътрешни предпазни мерки ще повиши качеството на консумираното гориво чрез намаляване на фалшифицирането. Това би означавало, че в захранването с гориво ще бъдат открити по-малко фалшиви вещества. Околната среда ще бъде по-здравословна, а горивната ефективност и механичните операции на превозните средства в страната ще се подобрят.

Използвани източници

- Biserova, I. (2018). *SANS report: There are omissions and risks of manipulation in the collection of excise duties*.
- CSD. (2018). *Bulgarian Serious and Organised Crime Threat Assessment 2016-2017*. Sofia.
- Krasnov, A., O. A. (2020). *Development of the financial policy of the Eurasian Economic Union countries: Tax harmonization*. Entrepreneurship and Sustainability Issues, 8(1).
- O' Sullivan, A. S. (2003). *Economics: Principles in action*. Upper Saddle River, New Jersey 07458: Pearson Prentice Hall. p. 387.
- Raddatz, G. (2003). *Wege zur europäischen Verfassung III: Braucht Europa*.
- Stoykova, P. E. (2021). The Effect Rosenthal: control and management aspects (Ефектът на Розентал – контролни и управленски аспекти) (2021). *Международна научно-практическа конференция "УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНОИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК"* (стр. 218 - 226). Свищов: Академично издателство "Ценов".
- Zhelev, Z. (2020). *Development of excise tax control over the last 30 years..* Svishtov: Cenov.
- Адамов, В. (2013). *Техника на данъчното облагане*. Свищов: АИ Ценов.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ - СВИЦОВ

НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
НА ДОКТОРАНТИ

ГОДИШЕН
АЛМАНАХ

ГОДИШЕН

АЛМАНАХ

НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
НА ДОКТОРАНТИ

Том XV, 2022

Книга 18

Том XV, 2022 г.
Книга 18

Академично издателство
„ЦЕНОВ“ - Свищов

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“

ГОДИШЕН
АЛМАНАХ
НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
НА ДОКТОРАНТИ

Том XV – 2022, книга 18

Студии и статии

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Доц. д-р Красимира Славева – главен редактор
Проф. д-р Марина Николова – зам. главен редактор
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Ваня Григорова
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Петранка Мидова
Доц. д-р Николай Нинов
Доц. д-р Людмил Несторов

Екип за техническо обслужване:

Анка Танева – стилев редактор
Ст. преп. Иванка Борисова – превод и редакция
на английски език
Милена Александрова – технически секретар

Съдържание

Студии

Анна Димитрова Димитрова
ПРЕКИ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ – ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ И
ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТТА: ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР5

Велизар Руменов Йорданов
ПРОУЧВАНЕ ПРОЕКТИРАНЕТО НА ДИСТРИБУЦИОННИ
КАНАЛИ ЗА ХРАНИТЕЛНИ СТОКИ:
КОНЦЕПТУАЛНО-МЕТОДОЛОГИЧНИ И ЕМПИРИЧНИ АСПЕКТИ26

Галя Колева Монева
МЕНЮ ИНЖЕНЕРИНГ – ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА РЕВЕНЮ
МЕНИДЖМЪНТ В РЕСТОРАНТЪОРСКИЯ БИЗНЕС52

Грета Иванова Иванова
ИНТЕГРИТЕТЪТ В ОРГАНИТЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА ВЛАСТ
В БЪЛГАРИЯ75

Диман Христов Каранфилов
РИСКОВЕ ЗА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ ПРИ ПРИЛАГАНЕ
НА НУЛЕВА СТАВКА ПРИ ВОД МЕЖДУ БЪЛГАРСКИ
И РУМЪНСКИ ДРУЖЕСТВА93

Изабела Филипова Йонкова
РЕЛАЦИЯ „ЕТИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА – ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ“
В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР115

Статии

Александра Георгиева Ангелова
ЕВРОПЕЙСКИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ В РАЗВИВАЩИТЕ СЕ ИКОНОМИКИ139

Александър Тихомиров Личев
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО ОТ ВЪЗРАЖДАНЕТО ДО СРЕДАТА НА 20 ВЕК –
ПРАКТИЧЕСКАТА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА ЗАРАЖДАЩАТА СЕ
БЪЛГАРСКА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКА КУЛТУРА153

Алексей Асенов Гудев
ПРОБЛЕМИ ПРИ ОБЛАГАНЕТО С ДДС НА ТУРИСТИЧЕСКИ
ДРУЖЕСТВА В ХИПОТЕЗА НА ФАЛИТ167

Анатоли Филипов Велковски
МИТНИЧЕСКИЯТ СЪЮЗ И ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – ДИНАМИКА И ТЕНДЕНЦИИ177

Богомил Методиев Богомилов ЛИДЕРСТВО И ОРГАНИЗАЦИОННО РАЗВИТИЕ.....	191
Ваня Владимирова Галчева НАСОКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ФИНАНСОВИЯ МЕНИДЖМЪНТ НА ТЪРГОВСКИТЕ АВТОМОБИЛНИ ПРЕДСТАВИТЕЛСТВА В БЪЛГАРИЯ	201
Васил Пламенов Василев СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ, СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ВРАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА ТРАНСПОРТНИ УСЛУГИ В БЪЛГАРИЯ	214
Гален Петров Русинов РОЛЯТА НА РЕГУЛАТОРНИТЕ РАМКИ НА ЕС ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ ОТ ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ	226
Горян Благовестов Милев ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ СИСТЕМИ: ПРЕДПОСТАВКИ, ЗАКОНОМЕРНОСТИ, КОНЦЕПЦИИ	235
Елена Росенова Костадинова ДЕМОГРАФСКА ОЦЕНКА НА ПРИДУНАВСКИТЕ ОБЩИНИ КАТО ФАКТОР ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ	247
Живка Антонова Петрова ВЛИЯНИЕ НА ПАРАЛЕЛНИЯ ИЗНОС НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ ВЪРХУ ПАЗАРА НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ.....	263
Иванка Стефанова Янкова СТАТИСТИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ – ПОЛИТИКИ, МЕТОДОЛОГИЯ, ИНДИКАТОРИ.....	278
Ивелин Симеонов Кичуков БОРСОВ АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДРУЖЕСТВА НА БЪЛГАРСКИЯ КАПИТАЛОВ ПАЗАР	294
Ивелина Йорданова Станева ESG СТРАТЕГИИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В БЪЛГАРСКИТЕ БИЗНЕС ОРГАНИЗАЦИИ.....	307
Йордан Николаев Колев ИНТЕГРИРАН БАЗИРАН НА МЯСТОТО ПОДХОД – ОСНОВНИ СПЕЦИФИКИ И ПРИЛОЖЕНИЕ	322
Мирчо Радостинов Стоянов АНАТОМИЯ НА ФИНАНСОВИТЕ КРИЗИ: ОТ ГОЛЯМАТА ДЕПРЕСИЯ НАСАМ	335

Наталия Стоянчева Стоянова СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕДРЕАЛИЗИРАНЕ ЦЕЛИТЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В БИЗНЕС СЕКТОРА.....	345
Невена Руменова Ляскова-Великова РОЛЯ НА ИНОВАЦИИТЕ В ТУРИЗМА	359
Николай Василев Тодоров ЯПОНСКИ НОРМАТИВНИ РЕШЕНИЯ ЗА НАЛАГАНЕ МОДЕЛА НА КРЪГОВА ИКОНОМИКА	370
Петя Йорданова Тодорова ВЛИЯНИЕ НА КОНСТАТИРАНИ ОТ ПРИХОДНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ НЕРЕАЛНИ ДОСТАВКИ ВЪРХУ ОБЛАГАНЕТО ПО РЕДА НА ЗКПО НА КРЕДИТНИТЕ ИНСТИТУЦИИ	384
Пламена Йорданова Колева СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ДИНАМИКАТА НА ВХОДЯЩИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ	396
Радка Иванова Василева ЛИКВИДАЦИОННИТЕ РАЗНОСКИ КАТО НЕДЕЛИМА ЧАСТ ОТ АНАЛИЗА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ПО ИМУЩЕСТВЕНО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ.....	411
Радослав Радославов Хитов ФРАГМЕНТАРЕН АНАЛИЗ НА ПАЗАРА НА ПЕТРОЛ В СВЕТОВЕН МАЩАБ	427
Силвия Петрова Петранова ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР АКВАКУЛТУРИ – ЕДИН ОТ СЪЛЪБОВЕТЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА „СИН РАСТЕЖ“	437
Снежана Веселинова Найденова ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯТ МОДЕЛ НА ОБУЧЕНИЕ КАТО ИНОВАТИВНА ПРАКТИКА В ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА – ПРОБЛЕМНИ ОБЛАСТИ, РЕЗУЛТАТИ И ЕФЕКТИ	452
Стелиян Богданов Стефанов ДАНЪЧНО-ОСИГУРИТЕЛНИ МОДЕЛИ В ЕС.....	469
Стефан Ангелов Пешов ПОЛЗИ ОТ ПОДОБРЯВАНЕ НА СЪБИРАЕМОСТТА ОТ ДАНЪЦИТЕ ВЪРХУ СДЕЛКИТЕ С ГОРИВА И НЕФТОПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ	481
Тодор Димитров Георгиев ФОТОВОЛТАИЧНИТЕ ЦЕНТРАЛИ В ЕНЕРГИЙНИЯ БАЛАНС НА БЪЛГАРИЯ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ.....	491

Христо Симеонов Василев ПОДХОДИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИИ ЗА ИНТЕГРАЦИЯ НА БИЗНЕСА.....	502
Цветомира Георгиева Велева МАКРОПРУДЕНЦИАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ – ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА AD-НОС СИТУАЦИИ И РИСКОВЕ ПРИ БАНКИРАНЕТО	515
Цондю Стойчев Цондев ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА COVID-19 ВЪРХУ ЦЕНИТЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ИМОТИ – ГЛОБАЛНИ СВИДЕТЕЛСТВА И НАЦИОНАЛНИ ОСОБЕНОСТИ	529
Шендоан Ремзи Халит РОЛЯТА НА ЛИДЕРСТВОТО В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР.....	541

ГОДИШЕН
АЛМАНАХ
НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ДОКТОРАНТИ
Студии и статии
Том XV – 2022, книга 18

Даден за печат на 18.12.2023 г., излязъл от печат 20.12.2023 г.
Поръчка № 18868; формат 16/70/100; тираж 60

ISSN 1313-6542

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов“
Свищов, ул. „Цанко Церковски“ 11А